

בד א מיי פ"ו מהלכות
סוכה הלכה ה סמג
עשין מד טושי"ע א"ח סי'
תרי סקני' ה:
בה ב מיי ע"ע טושי"ע ע"ע
סקני' ג:
בו ג טושי"ע ע"ע סקני' ה:
בו ד מיי פ"ח מהלכות
לולב הלכה א סמג עשין
מד טושי"ע א"ח סי' תרמט
סקני' ה:
בה ה מיי וסמג ע"ע
טושי"ע א"ח סי' תרמו
סקני' ו:
בז ו מיי ע"ע הלכה ה
טושי"ע ע"ע סקני' ג:
ז ח מיי פ"ו הלכה ג
טושי"ע ע"ע סקני' ג:

לעזי רש"י

קשטני"ר. פירוש עין
ערמון (רש"י בראשית ל'
לז).

רבינו חננאל

ופסול: כל לולב שיש
בו ג' טפחים כדי לנענע
בו כשר. אמר רב יהודה
אמר שמואל שיעור הדם
וערבה ג' ולולב ד' כדי
שיהא לולב יוצא מן
ההדס טפח. ואקשינן
ממתני' כל לולב שיש בו
ג' טפחים כו' ומתריצין
אימא וכדי לנענע בו כשר
מר כדאית ליה ומר כדאית
ליה: גופא שיעור הדם
וערבה ג' טפחים ולולב
ד' ריש אמר באמה בת ה'
טפחים אמר רב הונא שרי
ליה מריה לרי"ש השתא
עבות ג' שחן חצי אמה
לא משכחינן באמה בת ה'
טפחים מאלו הטפחים
הגדולים שהן ג' טפחים
חצי אמה וגי' חומשי טפח
מי משכחינן באמה בת ה'.
הא דרב דימי דאמר
באמה בת ו' טפחים עשה
אותה כלומר חלוק הטפח
הששי ג' של ה' טפחים
אחד חמש ואמר שמואל
הלכה כו' טרפון דאמר
באמה בת ה' ושנינן לא
דק אמר ג' ושיעורו יתר.
ומתמדינן אימור
דאמרינן דלא דק
לחומרא אבל זה לקולא
הוא כי החובה ג' טפחים
וג' חומשי טפח כו'
טרפון וערה אמר שיעור
הדס וערבה ג' טפחים
כחמשים. ומתריצין לה
כדברא דאמר אמר בת
ה' עשה אותה ו'. פי'
אמה שאמר ת"ק שיעור
הדס וערבה ג' השביע ר'
טרפון באמה בת ה'
טפחים אתה אמר אינם
אלא ג' באמה של ר'
טפחים כמה הווי להו
לר"ט ג' טפחים באמה בת
ו' שהן חצי אמה
ולחמשים באלו הטפחים
ג' שיעור חצי אמה ג'
טפחים וגי' חומשי. הכא
אמר שמואל הלכה כו'
טרפון דאמר ג' שהן חצי
אמה והתם אמר שיעור
הדס וערבה ג' כרבנן
דאמר ג' באמה בת ה'
טפחים שהן חצי אמה וגי'
חומשי. ושנינן היינו
דלא דק שאמר ג' וגי'
חומשי והא הלכה היא ג'
לבד והווי לחומרא לא
דק: ת"ר ענף עץ עץ
שענפיו חופין את עצו הווי
אומר זה הדס כו' ת"ר
קלוע כמין קליעה ודומה
לששלת זהו הדס ר'
אליעזר בן יעקב אומר עץ
עבות עץ שטעם עצו
ופריו שרין ואיזה זה הדס.
תנא עבות כשר ושאינו
עבות פסול היכי דמי
עבות אמר רב יהודה כגון
דקאי תלתא תלתא טרפי
הוה מכשריה ללולב כדאשכחן

שדרו של לולב. צרייחא דפ' המפלת (גדה דף טו. וסו) מסייעא
ליה לרי' פריק דתני אשעיה זעירא דמן צרייחא חמשה
שיעורן טפח וקא חשיב שדרו של לולב ושמואל לא חייש דלא מייתינא
צי ר' חייא ורבי אשעיה^(א): **צא** מהן שלשה להדס והשאר ללולב.

ואיכא דרמי ליה מירמא. למתני' וצרייחא ולגז רמיא לדיהו אמתר
לחיי לטווייהו: שתי תמורות. שני דקלים: גיא בן הנב. סמוך
לירושלים: שידא לולב יוצא למעלה מן ההדס. כשם שהוא גזיה
צמינו מכולן: שדרו. לצד (ב) שהעלים ארוכים למעלה לאחר שכלתה

השדרה שאין עוד עלין דצוקין ועולין
צו: אימא וכדי לנענע. ומה שיוצא
למעלה מן האגד הוא המנענע: למר
כדאית ליה בו. לשמואל טפח עס
עליו ולרי' יוחנן טפח שדרה: מאי
לאו בהדי ע"ין. ומיזבחה לרי' יוחנן:
באמה בת חמשה. קא סלקא דעמיה
דחיי קאמר לרי' להיות הדס וערבה
למה צת חמשה טפחים: שרא ליה
מריה. ימחול לו רצונו כלומר לרי' **ליה**
הוא לנענע מחילה על דבריו: עבות
שלשה לא משכחינן. שלשה טפחים
אין לנו יכולין למנא שיהא עצות
כדאוי קלוע כמין קליעה ודומה
לשרשרת כלקמן ורוב הארוכין הדס
שזטה הם והוא אומר לנו באמה
צת חמשה ומטריח על ישראל: כי
אתא רב דימי. פרשה לדר' טרפון
ואמר דהא לרי' טרפון חומרא זוטא
היא דליתו נמי שלשה קאמר אלא

שמענע טפחים גדולים וה"ק ליה
לתנא קמא הטפחים האלו יהו גדולים
שיהו חמשה מהן ממלאין אמה צינונית
סהן ו' טפחים צינוניים: אמה בת
שישה. מתוך טפחים גדולים ועשה
הימנה חמשה חלקים וצתן תשער
שלשה להדס וטפח יתיר ללולב: והשאר
ללולב. רציע^ב שהוספת ללולב היא
צנפת גדול כאלו: כמה הווי להו.
להדס וערבה תלתא טפחים צינוניים
ותלתא חומשי: לא דק. שמואל
צשיעוריה ונקט שלשה: אמה בת
חמשה טפחים. צינוניים חלוק אותה
לששה חלקים טפחים קטנים וצתן
שיעור שלשה להדס וארבעה ללולב
ורבי טרפון לקולא והכי משמע מלמיה
צצרייחא דקאמר ליה לתנא קמא
אותן שלשה טפחים שאנו משערין
צתן וסמם שלשה טפחים חצי אמה
הן טפחים הללו קטנים יהיו ולא יהו
אלא חצי אמה באמה צת חמשה: לא
דק. שמואל צשיעור (ג) שלשה דסגי
צתמי ופלגא כו' טרפון: מתני'
נפרצו ע"יו. נשרו: ענביו. פרי
צטו שדומה לענב: גמ' ענף עץ
עבות. שכולו ענף שהעץ מחופה
צעלין ע"י שהן עשויין צקליעה^ד
ושוכצין על אפיהן^ה: ואימא זיתא.
כולו עלין ארוכים ורופים ומתוך שהן
מרוצין מכסין את העץ: בעינן עבות.
מעשה שרשרת שיהו מורכצין זה על
זה: דולבא. עץ ערמון קשטני"ר
קלוע הוא אצל אין עליו רופין לכסות
כל עלו: הידרוף. כמין קליעה עשויין
עליו: דרבי נועם. והאי מצבו צריז
את הידים כקולים שראשי עליו
עשויין חדן כמחט: האמת והשלום
אהבו. וזה אינו לא אמת ולא שלום
שהוא עשוי לכס המות: תלתא תלתא
בחד קינא. שלשה עלין צקן אחד
יוצאין מתוך עוקץ אחד: תרי וחד.
שני עלין צעוקן אחד ועלה אחד
מלמטה ועולה ורוכב על השניים:
מהדר אתרי וחד. אף על גב דתלתא

ואיכא דרמי ליה מירמא תנן ציני הר הברזל
כשר והתניא פסולה אמר אביי לא קשיא
כאן שראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה
כאן שאין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של
זה^(א) אמר רבי מריון אמר ר' יהושע בן לוי
ואמרי לה תני רבה בר מרי משום רבן
יוחנן בן זכאי שתי תמורות יש בגיא בן הנב
ועולה עשן מביניהם וזהו שישנינו ציני הר
הברזל כשרות וזו היא פתחה של גיהנם:
לולב שיש בו שלשה טפחים: אמר רב
יהודה אמר שמואל *שיעור הדס וערבה
מן ההדס טפח ורבי פרוך אמר רבי יוחנן
שדרו של לולב צריך שיעור מן ההדס טפח
תנן^(א) לולב שיש בו ג' טפחים כדי לנענע בו
כשר אימא וכדי לנענע בו כשר מר כדאית
ליה ומר כדאית ליה תא שמע שיעור הדס
וערבה שלשה ולולב ארבעה מאי לאו
בהדי עלין לא לבד מעלין^(א) ופא^(א) שיעור הדס
וערבה שלשה ולולב ארבעה ר' טרפון אומר
באמה בת חמשה טפחים אמר רבא שרא
ליה מריה לר' טרפון השתא עבות שלשה
לא משכחינן בת חמשה מבעיא כי אתא רב
דימי אמר אמה בת שישה טפחים עשה אותה
בת חמשה צא מהן שלשה להדס והשאר
ללולב כמה הווי להו תלתא ותלתא חומשי
קשיא דשמואל אדשמואל הכא אמר רב
יהודה אמר שמואל שיעור הדס וערבה
שלשה והתם אמר רב הונא אמר שמואל
הלכה כרבי טרפון לא דק אימר דאמרינן
לא דק לחומרא לקולא מי אמרינן לא דק
כי אתא רבין אמר^(א) אמה בת חמשה טפחים
עשה אותה שישה צא מהן שלשה להדס
והשאר ללולב כמה הווי להו תרי ופלגא סוף
סוף קשיא דשמואל אדשמואל לא דק והיינו
לחומרא לא דק דאמר רב הונא אמר שמואל
הלכה כרבי טרפון: מתני' י' הדם הגזול
והיבש פסול של אשרה ושל עיר הנדחת
פסול נקטם ראשו נפרצו עליו ואו שהיו
ענביו מרובות מעליו פסול ואם מיעטן כשר
ואין ממעטין בי"ט: גמ' תנו רבנן^(א) ענף עץ
עבות שענפיו חופין את עצו ואי זה הוא
הוי אומר זה הדס ואימא זיתא בעינן עבות
וליא ואימא דולבא בעינן ענפיו חופין את עצו וליכא ואימא הידרוף אמר אביי
דרביה דרבי נועם וליכא רבא אמר מהכא^(א) האמת והשלום אהבו תנו
רבנן קלוע כמין קליעה ודומה לשלשלת זהו הדס רבי אליעזר בן
יעקב אומר עץ עבות עץ שטעם עצו ופריו שווה הווי אומר זה הדס
תנא עץ עבות כשר ושאינו עבות פסול היכי דמי עבות אמר רב יהודה והוא
דקיימי תלתא תלתא טרפי בקינא רב כהנא אמר אפילו תרי וחד רב אחא
בריה דרבא מהדר אתרי וחד הואיל ונפיק מפומיה דרב כהנא^(א) אמר ליה
מר בר אמימר לרב אשי^(א) אבא^(א) לההוא הדס שוטה קרי ליה ת"ר נשרו רוב
עליו ונשתתירו בו מיעוט כשר ובלבד שתהא עבותו קיימת הא גופא
קשיא אמרת נשרו רוב עליו כשר והדר תני ובלבד שתהא עבותו קיימת
כיון דנתרי להו תרי עבות היכי משכחת לה אמר אביי משכחת לה
באסא

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה שדרו
לנד מעלין שהעלים:
(ב) ד"ה לא דק וכי'
בשיעורא ונקט שלשה
דסגי: (ג) תופ' ד"ה לא
מהן וכו' נטפח גדול
כאלו: (ד) ד"ה תלתא
וכי' שלשה דקלים
בשורש אחד וכמו כן:

גליון הש"ס

גמ' ואיכא דרמי ליה
מירמא. עשין זה לעיל דף
טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב
צ"ב דף יט ע"א ודף טו
ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' ואיכא דרמי ליה
מירמא. עשין זה לעיל דף
טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב
צ"ב דף יט ע"א ודף טו
ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' ואיכא דרמי ליה
מירמא. עשין זה לעיל דף
טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב
צ"ב דף יט ע"א ודף טו
ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' ואיכא דרמי ליה
מירמא. עשין זה לעיל דף
טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב
צ"ב דף יט ע"א ודף טו
ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' ואיכא דרמי ליה
מירמא. עשין זה לעיל דף
טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב
צ"ב דף יט ע"א ודף טו
ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' ואיכא דרמי ליה
מירמא. עשין זה לעיל דף
טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב
צ"ב דף יט ע"א ודף טו
ע"ב:

בחד קינא רבא אמר אפי' תרתי וחד רב אחא
בריה דרבי נועם וליכא רבא אמר מהכא^(א) האמת והשלום אהבו תנו
רבנן קלוע כמין קליעה ודומה לשלשלת זהו הדס רבי אליעזר בן
יעקב אומר עץ עבות עץ שטעם עצו ופריו שווה הווי אומר זה הדס
תנא עץ עבות כשר ושאינו עבות פסול היכי דמי עבות אמר רב יהודה והוא
דקיימי תלתא תלתא טרפי בקינא רב כהנא אמר אפילו תרי וחד רב אחא
בריה דרבא מהדר אתרי וחד הואיל ונפיק מפומיה דרב כהנא^(א) אמר ליה
מר בר אמימר לרב אשי^(א) אבא^(א) לההוא הדס שוטה קרי ליה ת"ר נשרו רוב
עליו ונשתתירו בו מיעוט כשר ובלבד שתהא עבותו קיימת הא גופא
קשיא אמרת נשרו רוב עליו כשר והדר תני ובלבד שתהא עבותו קיימת
כיון דנתרי להו תרי עבות היכי משכחת לה אמר אביי משכחת לה
באסא
צת קינא כל שכן דכשר הואיל ונפק מפומיה דרב כהנא: אבא לההוא. דתמי ומד הדס שוטה קרי ליה ולא
הוה מכשריה ללולב כדאשכחן בעורא דכתבי הדס וכתבי עבות ואמר רב חסדא הדס [שוטה] לסוכה ועץ עבות ללולב: ת"ר נשרו רוב עליו ונשתתירו בו מיעוט כשר ובלבד שתהא עבותו קיימת. פירשה אביי
באסא

חשק שלמה על ר"ח (א) גמ' ואיכא דרמי ליה מירמא. עשין זה לעיל דף טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב צ"ב דף יט ע"א ודף טו ע"ב: (ב) גמ' ואיכא דרמי ליה מירמא. עשין זה לעיל דף טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב צ"ב דף יט ע"א ודף טו ע"ב: (ג) גמ' ואיכא דרמי ליה מירמא. עשין זה לעיל דף טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב צ"ב דף יט ע"א ודף טו ע"ב: (ד) גמ' ואיכא דרמי ליה מירמא. עשין זה לעיל דף טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב צ"ב דף יט ע"א ודף טו ע"ב: (ה) גמ' ואיכא דרמי ליה מירמא. עשין זה לעיל דף טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב צ"ב דף יט ע"א ודף טו ע"ב: (ו) גמ' ואיכא דרמי ליה מירמא. עשין זה לעיל דף טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב צ"ב דף יט ע"א ודף טו ע"ב: (ז) גמ' ואיכא דרמי ליה מירמא. עשין זה לעיל דף טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב צ"ב דף יט ע"א ודף טו ע"ב: (ח) גמ' ואיכא דרמי ליה מירמא. עשין זה לעיל דף טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב צ"ב דף יט ע"א ודף טו ע"ב: (ט) גמ' ואיכא דרמי ליה מירמא. עשין זה לעיל דף טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב צ"ב דף יט ע"א ודף טו ע"ב: (י) גמ' ואיכא דרמי ליה מירמא. עשין זה לעיל דף טו ע"א ר"ה דף טז ע"ב צ"ב דף יט ע"א ודף טו ע"ב: